

SANAT DÜNYASI

Yöneten: **AYHAN TURAN**

«ALTIN KADEHLERDEKİ İÇKİNİ SON KATRESİNE

KADAR İÇ, HAYAT TA, OLUM DE ÖYLESİNE KARANLIK KI»

Mahler bu sözlerden ilham alıp
«Dünyanın Şarkısı» nı bestelemişti

Koreograf MacMillan nefis bir bale yaptı

Çeviren:

NAZAN SEBER

«Altın kadehlerdeki içkini son katresine kadar iç! Hayat ta, ölüm de öylesine karanlık ki...»

8 inci asır ünlü Çinli şairlerinden Li Tai-Po'nun bu sözleri Gustav Mahler için 1907 yılında bambaşka ve yepyeni bir anlamla zenginleşmişti. Bir kalb rahatsızlığından yakında öleceğini gayet iyi bilen Gustav Mahler dünya nimetlerine ve etrafındaki güzelliklere karşı çok derin bir ilgi duymaya başlamış ve onlardan yakında ayrılmak zorunda kalacağını düşünerek derin bir yeise gömülmüştü.

İşte bu sebepten Li Tai-Po ve diğer Çinli şairlerin eserlerinden aldığı ilhamla en güzel ve en fazla şahsî sayılabilen eserini Das Lied Von Der Erde (Dünyanın Şarkısı) nı besteledi. Bu eser bestecinin en iyi eseri olarak da nitelendirilebilir. Romantik bir zenginlik içinde akıp giden eserde, iman insan benliğine alabildiğine tesir eder.

Fakat Mahler bu eseri bestelerken birinin kalkıp bir gün eseri bir bale şekline sokacağını düşünmemişti. İşte 37 yaşındaki istidatlı İngiliz koreografi Keneeth MacMillan bu işi yaptı. Geçen hafta Amerika'nın Lincoln Merkezinde Londra'nın ünlü Royal Bale Topluluğu Mahler'in bu nefis müziğinden aranje edilen bale eserinin ilk açılışını yaptı.

Sahne bomboş ve kostümler prova sırasında giyilen alelade gri beyaz ve siyah seylerdi. «Mahler'in eserine dekor ve kostüm renk ve şek

lini karıştırarak olursanız reçel üzerine reçel konmuş gibi olur.» diyor MacMillan. Bir tenor ve bir mezo soprano sahnenin uçlarından eserin vokal kısımlarını söylediler. Sahnede Gençlik, Güzellik ve Her İnsan adı verilen alegorik figürler modern klâsik ve Çin danslarının bir karışımı olan gayet ahenkli bir dans ritmi ortaya koydular.

MacMillan Ölüm Habercisini karakterize edişinde çok başarılı bir oyun tekniği ortaya koymuş oldu. Ölüm Habercisi rolünü oynayan 24 yaşındaki Anthony Dowell bu rolde hakikaten çok başarılıydı. Ekseriyetle bir köşede duran ve somurtan Habercisi bazı zaman diğerlerinin arasına karışıp onları yavaş yavaş kendine doğru çekmek tedir. Sonunda mezo soprano «Heryerde her zaman mesafe parlak ve mavidir...» derken Habercisi diğer sanatçılarla birlikte nefis bir akıcı muvman içinde seyircilere doğru kaymaktadır.

Bir tavuk çiftliği sahibinin oğlu olan, Royal Bale topluluğunda 23 yaşına kadar dans eden ve hâlen Berlin Operası bale topluluğunu idare eden MacMillan için Mahler'in bu eserinden aranje ettiği «Şarkı» hakiki bir başarıdır ve bu haklı başarı onu genç koreografların en umutlarından biri seviyesine çıkaracaktır. Royal Bale Topluluğu için bu eser sezonun Amerika temsillerinden ilkidir. Fakat New-York Bale severleri için daha çok ilginçleri var. Gelecek hafta Royal Bale Topluluğunun en ünlü iki büyük yıldızı Rudolf Nureyev ve Margot Gonteyn Amerikan Bale Tiyatrosunda sezonun ilk açılışını «Küçük Göl» ile yapacaklar.

eleştiri

Pazar Konseri

Her yılın son konseri beni daima hüzlendirir. İçimde sanki bu konserden başka hiç bir konser olmayacakmış gibi bir his uyanır da. Elimde olsa, makûl görülse, bütün sanatçılara şöyle bağırarak isterim. Daha yavaş çalın. Böylece konser süresini belki uzatmış olurum. diye düşünürüm. 1966-67 yılının son konserini geçen hafta Şan Sinemasında dinlerken gene aynı hislerle doluydum. Program güzel, solist iyi, orkestra da yapabildiği kadar yapmaya çalışıyordu. Beethovene ayrılan bu programda önce Coriolan uvertürünü dinledik. Geçenlerde konservatuar öğrenci orkestrasının da büyük bir başarı ile çaldığı bu uvertürü geçelim. İkinci eser Suna Kan'ın solist olarak katıldığı Beethoven'in keman konser tosu idi. Dinlerken gördük ki yıllar Suna'nın teknik mükemmeliyetini yorum gücü ve kişisel buluşları ile takviye etmiş. Ar-

tık karşımızda sade çok iyi bir kemancı değil aynı zamanda kişiliğini bulmuş bir sanatçı vardı. Suna, konsertoya hayli heyecanlı başlamasına rağmen çok iyi bitirdi. Bu sanatçı için söylenecek son söz, kemande zorluk tanımayan bir kemancı olduğudur. Programın son eseri 7 nci senfoni için Richard Wagner şöyle demiş. «Beethoven, bu senfoninin yalnız ikinci kısmını yazmış olsaydı ve başka eseri olmasaydı, gene de bugünkü bildiğimiz anlamda bir büyük besteci olurdu.» Bu sözler senfoninin büyüklüğü ve ihtişamı hakkında bize bir fikir vermektedir. Şehir Orkestrası için, şayet yaylı sazlarla, nefeslilerin akordu tam olsaydı yılın en iyi icralarından birini çıkardı demek yerinde olurdu; herhalde. Önümüzdeki sezonda daha iyi konserler dinlemek temennisiyle Şan Sinemasından ayrıldık. Ayhan TURAN

HAFTANIN SAN'AT AKTÜALİTESİ

«İZAHLI MÜZİK»

26 Mayıs Cuma günü saat 20.45 de Türk - Amerikan Üniversitesi Derneğinde Jiliz Ali Laslo tarafından,

SUNA KAN — Şehir Orkestrasını Cemal Reşit Rey'in yönettiği 1966 - 67 sezonunun son Pazar konserine violonist Suna Kan solist olarak katılmıştır. Beethoven'in eserlerine ayrılan bu konser büyük başarı kazanmış, özellikle Suna Kan'ın çaldığı Beethoven'in Re majör Konser tosu ve gene aynı bestecinin 7 nci senfonisi dinleyiciler tarafından uzun uzun alkışlanmıştır. Yukardaki resim, Suna Kan'ı konser esnasında göstermektedir.

«Dünya Halk müziğinden örnekler» konulu izahlı bir program takdim edilecektir. «İKİ SANATÇININ MUTLU İZDİVAÇI»

Batı müziğinin hemen her janrından çok popüler bir sanatçı olan İstanbul Şehir orkestrası konsertmaister'i ve Radyo hafif batı müziği orkestrası şefi Semih Argeço, 18 Mayıs Perşembe günü saat 11.00 de Sarıyer Evlendirme Dairesinde yapılan çok sade bir törenle, gene Şehir Orkestrasının en zarif ve kıbar hanımlarından biri olan Emel Aktoğa ile evlenmiştir. Yeni evlilere sanat dünyası adına mutluluklar dileriz.

«BALE TEMSİLLERİ»

Her yıl olduğu gibi bu yıl da İstanbul Belediye Konservatuarının Bale bölümü, Yeni Tiyatroda verecekleri resitallerle bu ders yılını ka-

patacaklardır. 24 - 28 Mayıs günleri arasında verilecek resitallerini koreografilerini bale öğretmenleri: Olga N. Olcay, Rezzan Abidinoğlu, Gönül Yaltrık, Oya Ölçen ve Dilek Sunam Çelener hazırlamış, dekorları Konservatuar dekor ve kostüm öğretmeni İncilâ Yar çizmiştir.

ÇARDAŞ FÜRİSTİN ŞEHİR OPERASINDA

İstanbul Şehir Operası yaz sezonunda Açık Hava Tiyatrosunda oynamak üzere Karlman'ın ünlü opereti ÇARDAŞ FÜRİSTİN'in provalarına başlamıştır. Değerli şef Muhittin SADAK'ın yöneteceği opere Nevin PERE, UMUR PARS misafir sanatçı olarak katılacaklardır. 15 Temmuz'la 15 Ağustos arası devam edecek temsiller müzik severler tarafından merakla beklenmektedir.

HAZIRLANIYORLAR — Genç Balerinler resital için muntazam bir şekilde çalışmalarına devam etmektedirler.

62 yaşındaki sanatçıya yeni imkân Earl Hines ömür boyu kontrat

ANLATIYOR

Emil Gilels, günümüzün müzik sorunlarını cevaplandırırken bir hayli heyecanlıydı ve sözlerini hareketleri ile vurguluyordu.

yaptı

Ünlü piyanist
her yıl
200.000 dolar

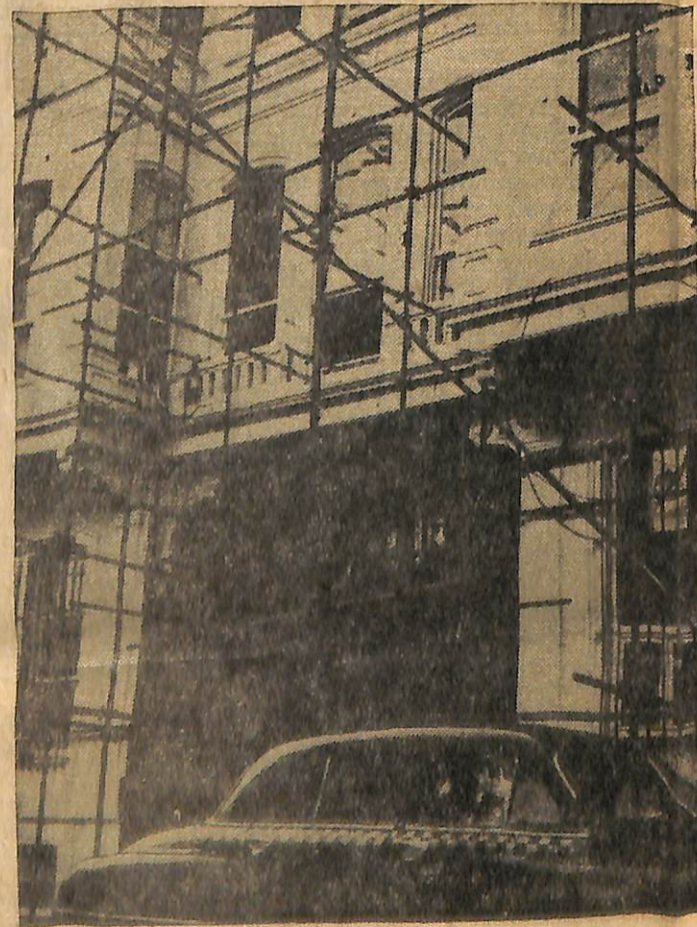
lan bu işi yaptı. Geçen hafta Amerika'nın Lincoln Merkezinde Londra'nın ünlü Royal Bale Topluluğu Mahler'in bu nefis müziğinden aranje edilen bale eserinin ilk açılışını yaptı.

Sahne bomboş ve kostümler prova sırasında giyilen alelade gri beyaz ve siyah şeylerdi. «Mahler'in eserine dekor ve kostüm renk ve şek

en ünlülerinden biri seviyesine çıkaracaktır. Royal Bale Topluluğu için bu eser sezonun Amerika temsillerinden ilkidir. Fakat New-York Bale severleri için daha çok ilginçleri var. Gelecek hatta Royal Bale Topluluğunun en ünlü iki büyük yıldızı Rudolf Nureyev ve Margot Gonteyn Amerikan Bale Tiyatrosunda sezonun ilk açılışını «Kuşu Gölü» ile yapacaklar.

Konservatuar yenileniyor

Uzun zamandan beri ihmal edilen, bu yüzden çok kötü bir durum alan İstanbul Belediyesi Konservatuar binası, nihayet onarılmaktadır. Konservatuar Müdürü Kemal Erhanın gayreti ile, sürünce mede bırakılan bu iş nihayet gerçekleştirilmiş ve çalışmalar başlamıştır. Eski binanın bütün cephe ve damını kapsayan bu onarım, Konservatuarı yeni bir şekle verecek ve imkân nisbetinde bina bir sanat merkezine yakışır şekilde dekore edilecektir. Alt taki resimde, onarımdan bir safha görülmektedir.

Ünlü icracılardan portreler

E. Gilels'le bir konuşma

Yazan:

Richard D. T. BURGİ

Çeviri:

M. A. WİTLER

Emil Gilels'e göre, Sovyet müzisyenleri Avrupa ve Amerika müziği üzerinde Amerikalı ve Avrupalı müzisyenlerin Sovyet müziği hakkında ki bilgilerinden çok daha fazla bilgi sahibidirler. Bu ve buna benzer fikirleri geçenlerde Carnegie Hall'deki muhteşem konserinden sonra Emil Gilels «Müzikal Amerika» dergisine anlattı.

Son derece iyi giyinmiş ve kendinden emin bir havası olan Gilels, Rusça konuşuyordu. Kendi uisanından biraz ka çok az Fransızca ve biraz da Almanca bildiği için Rusça konuşmayı tercih etmişti. Rusların Batı sanat ve müzik dünyasıyla yakın ilgileri ni daha iyi belirtmek için genç virtüöz, kendisinin uzun senelerden beri «Müzikal Amerika» dergisini mun tazaman takip ettiğini de belirtmekten geri kalmadı. «Amerika müzik dergisi çok iyi fikirler veriyor. Birçok makaleleri tercüme ettirip o kurum» diye sözlerini tamamladı.

Kendisine çağdaş Batılı bestecilerin eserlerinin Rusyada çalınıp çalınmadığı sorulduğu zaman Gilels «Gayet tabii çalınır» diye cevap verdi. Fakat bu eserlerin ne derece sık çalındığını tebarüz ettirmede. Fakat hemen şöyle ilâve etti. «Bugün kaç müziksever bir Schoen-

berg resitaline gitmek ister. Halbuki bir zamanlar Schoenberg müzik için bir ümit ışığı olarak görülüyordu. Amerikalı bestecilere gelince, Gershwin, Roy Harris ve Samuel Barber gibi isimler Rus müzikseverlerinin çok iyi bildiği ve tanıdığı isimlerdir. Çok sık olmasa bile onların eserleri Rusyada çalınır. Ya kında Gershwin'in «Porgy and Bess» operası Rusyada sahneye konuluyor. Müziği çok iyi bildiği için müzik sever halk eserin temsilini heyecanlı ve sabırsızlıkla beklemekteler. Müzikseverler bu operanın Amerikalı sanatçıları tarafından sahneye konulmasını candan arz ediyorlar.» Çağdaş Rus sanatçıların eserleri repertuarlarda geniş bir yer işgal etmektedir. Fakat bu sanatçıları Rusya dışında da gayet iyi bilinen ve tanınan besteciler. Bunlar arasında en mühimleri Prokofieff, Shostakovich, Khachaturian, Kabelevsky ve Miaskovsky'dir. Gilels'in belirttiği gibi çağdaş Rus müziğinde en enteresan eserler opera alanında ortaya çıkıyor. Bu arada genç Ermeni kompozitör Babdzhanian'ın eserleri üstün bir mükemmeliyet taşımakta. Gilels Rus müzik dünyasında son birkaç seneden beri isim yapan sanatçıların genellikle Kafkaslardan geldiğini de belirtmekten geri kalmadı.

Mr. Gilels 5 kişiden kurulu ve Rus müzik yaşantısını aksettiren Sovetsakaya Musiki dergisinin faal azası ve aynı zamanda Moskova Kon-

servatuarının ileri gelen bir profesörüdür. Bu çalışmaları sebebiyle genç virtüöz istediği kadar çok konserler vermiyor. Geçen yıl içinde 60 konser verdi bunların 50 si Rusya içinde ve 10 u Batı ülkelerindeydi.

Gilels «Konserler Rusyada Merkezi hükümetin tayin ettiği bir komite tarafından düzenlenir» diyor ve devam ediyor, «Konser bakımından Rusya çeşitli bölgelere ayrılmıştır. Bir konser virtüözün bir bölgeye konser için gönderildiği zaman, o bölgenin bütün şehirlerinde konser verir. Örneğin Volga bölgesine tayin edilen bir virtüöz, on kadar şehirde konser vermekle mükelleftir.

Recital biletlerinin belirli bir fiyatı yoktur. Bu daha çok bölgenin toplum yaşantısına ve sanatın kaabiliyeti ne göre değişir. En yüksek fiyatı opera sanatçıları alır. Benim turnelerimde aldığım bedel belirlidir ve değişmez.»

Konserlerin hepsi için eleştirme yapılmaz Rusyada. Mr. Gilels plâga alınma işinin konser esnasında olmasının çok daha iyi netice ve reccğini söylüyor. Laboratuvarlarda yapılan plâga alma ameliyeleri çok zaman sun'i bir durum yaratmaktadır. Rusyadan ayrılmadan kısa bir süre önce, sanatçı Shostakovich fugleri, Scarlatti sonatları, Prokofieff'in III. üncü Piyano Konçertosundan müteşekkil bir plâga alma işini tamamlamış.

Müzik eğitimi konusunu Mr. Gilels'le görüşürken genç virtüöz, Rusyada mü-

zik eğitiminin herkese açık olduğunu bildirdi. «Büyük şehirlerin hemen hepsinde müzik okulları vardır. Bu okullara imtihanda başarı kazanan çocuklar kabul edilerek eğitilir. Bu ilk ve orta okul derecesindeki okulları bitiren çocuklar technicum denilen konservatuara imtihanla girebilirler. Bu konservatuarlara kabul için bir lise diploması da şarttır. Tabii bu seviyeye gelen bir gencin müziğin yanı sıra tarih, edebiyat, fen ve lisan derslerin de de başarı sağlamış olması gereklidir. Konservatuar derslerinin bir kısmı sosyal ilimler, felsefe ve tarih de ihtiva eder. Konservatuarı bitiren genç Aspirant «Tali» lakabını alır. Bundan sonra müzik öğretmenliği veya müziğin tabiki kısımlarından hangisini seçeceği ne kendisi karar vererek çalışmalarını o yöne teksif eder. Bu arada mezun olan bir konservatuar öğrencisi herhangi bir konuyu alıp doktora da yapabilir.

Rusyada bugün 17 konservatuar vardır. Bunlar her bakımdan birbirlerine benzerdikleri hâlde Moskova Konservatuarı bir özellik taşır. Buradaki öğretim üyeleri daha tanınmış insanlardan müteşekkilidir.

Fabrika ve çiftlik gibi yerlerde müzik alanında amatör çalışmaları oldukça yaygın bir hâle gelmiştir. Bugün Rus müzik ve bale dünyasında isim yapmış nice sanatçı bir vakitler ilk müzik eğitimini bu amatör gruplardan almışlardır.

Mr. Gilels'in belirttiği gibi Rusyada müzik aleti temini gayet kolay bir işdir. Bu iş için kurulmuş olan bürolar gayet ucuz fiyatla müzik aleti satar veya kiraya verirler.

Karadeniz kıyılarında Odesa'da dünyaya gelen sanatçı «Benim ailemde hiç müzikle uğraşan insan yoktu» diyor. «Ama ailemiz zamanla amatör bir zevkle müziğe merak saldı» Altı yaşında Profesör Tkatch'den dersler almaya başlayan sanatçı Odesa Konservatuarına giren kadar Profesör Tatch'in talebesi oldu. Konservatuardaki ilk senesinde Rubinstein bir konser için Odesaya gelmişti. Gilels'in çalıştığı dinliyen Polonyalı büyük üstad onun ilerde çok iyi bir virtüöz olacağını söylemiş ve genç çocuğu milli yarışmaya girmeye teşvik etmiş. Ertesi sene M. Gilels birinci ödülü kazanarak başarılı sanat hayatının ilk merdivenlerine erişmiş. Odesa Konservatuarından mezun olduktan sonra genç sanatçı Moskova Konservatuarında Profesör Godovski den dersler almış.

Bundan bir sene sonra da Mr. Gilels ilk uluslararası müsabakaya Venedikte girerek ikinci ödülü kazanmış. Bunu takiben şöhret Rusya sınırlarını aşan sanatçı Avrupalı çeşitli ülkelerinde konser turlarına çıkmaya başlamış. «Bana müziğin Rus Sefiri ünvanını takmışlar diyor. «Ümit ve temenni ederim ki iyi niyet içinde Sovyet Müzik Kültürünün sefilliğini yapabileyim.»

yaptı

Ünlü piyanist her yıl 200.000 dolar kazanacak

San Fransisco - 40 yıl süre ile caz severleri piyanosuyla mest eden caz piyanisti Earl Hines geçenlerde yaşadığı müddetçe senede kendisine 200.000 dolar temin eden bir kontrat imzalamıştır.

Kontrat ünlü caz piyanisti ne Kanarya isimli yeni açılacak bir yemek ve satış merkezi sahibi Leonard V. Martin tarafından teklif edilmiştir.

Bu kontrata göre, 62 yaşındaki Mr. Hines senenin 10 ayında Kanarya isimli yerde çalışmayı kabul etmiştir. Senenin geri kalan iki ayında Mr. Hines konser turlarına çıkmakta serbesttir.

Bu konuda kendisiyle görüşen gazetecilere Mr. Hines şöyle demiştir «Böyle bir şeyin bir caz piyanistine teklif edilebileceğini aklıma bile gelirdim. Ümit ederim ki bu kontrat dünyanın her tarafındaki caz müzisyenlerinin daha iyi şartlar altında çalıştırılması için öncü olabilir.»

YAZISIZ!

TÜRK KOMPOZİTÖRLERİ VE MÜZİK YAZARLARI TOPLANTISI

Türk Kompozitörleri ve Müzik Yazarları Birliği kuruluş hazırlıklarını tamamlamak üzere 28 Mayıs pazar günü saat 14 te Ankara Devlet Konservatuarı salonunda toplanacaktır.